

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет міжнародної економіки
Кафедра міжнародних економічних відносин**

Допущено до захисту
Завідувач кафедри _____
(підпис)

Козак Ю.Г.

“ ____ ” _____ 2018 року

**Випускна робота
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

з теми: «Вдосконалення експортної діяльності промислового підприємства
(на прикладі ПАТ «Одескабель»)»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 3
спеціальності
6.030503 Міжнародна економіка
Астафьева Віра Андріївна

Науковий керівник д.е.н., професор
Козак Юрій Георгійович

ОДЕСА - 2018 року

АНОТАЦІЯ

Астаф'єва Віра Андріївна,

«Вдосконалення експортної діяльності промислового підприємства (на прикладі ПАТ «Одескабель»）」 випускна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «Міжнародна економіка», Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

Випускна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження - процес здійснення експортної діяльності промислового підприємства.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти дослідження експортної діяльності промислового підприємства, узагальнено фактори, що впливають на експортну діяльність підприємства, розглянуто основні методи оцінки експортної діяльності промислового підприємства.

Проаналізовано особливості експортної діяльності ПАТ «Одескабель», досліджено фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, що впливають на експортну діяльність підприємства, а також проаналізовано показники ефективності експортної діяльності та проведено факторний аналіз експортної виручки та ефективності експорту.

Запропоновано ряд організаційних заходів вдосконалення експортної діяльності підприємства та шляхи зниження витрат на виробництво та реалізацію експортної продукції з метою підвищення ефективності експортної діяльності ПАТ «Одескабель».

Ключові слова: експортна діяльність підприємства, експорт, ефективність експортної діяльності, факторний аналіз, шляхи вдосконалення експортної діяльності.

ANNOTATION

Astafieva Vira Andriivna

«Improvement of export activity of the industrial enterprise (on the example of PJSC «Odeskabel»）」 on the receipt of educationally qualifying level of bachelor of speciality «international economy» the Odessa national economic university Odessa, 2018

The final work consists of three sections. The object of research is the process of export activity of an industrial enterprise.

Diploma thesis considers the theoretical aspects of the research of export activity of the industrial enterprise, summarizes the factors influencing the export activity of the enterprise, examines the main methods of assessing the export activity of the industrial enterprise.

The peculiarities of the export activity of PJSC "Odeskabel" are analyzed, internal and external factors influencing the export activity of the enterprise are defined, indicators of export efficiency are analyzed, factor analysis of export earnings and export efficiency are made.

The main organizational measures to improve the export activity of the enterprise are offered and the ways to minimize the costs of production and export shipping costs are proposed in order to increase the efficiency of the export activity of PJSC Odeskabel.

Key words: export activity of the enterprise, export, efficiency of export activity, factor analysis, ways of improvement the export activity.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	6
1.1. Сутність та форми експортної діяльності промислового підприємства.....	6
1.2. Основні фактори впливу на експортну діяльність промислового підприємства.....	16
1.3. Методи оцінки експортної діяльності промислового підприємства.....	23
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ»	31
2.1. Загальна характеристика ПАТ «Одескабель» як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності.....	31
2.2. Аналіз факторів, що впливають на експортну діяльність ПАТ «Одескабель».....	40
2.3. Оцінка експортної діяльності ПАТ «Одескабель».....	45
Висновки до розділу 2.....	62
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ».....	63
3.1. Організаційні заходи вдосконалення експортної діяльності ПАТ «Одескабель».....	63
3.2. Мінімізація витрат на виробництво продукції та здійснення експортних операцій як чинник підвищення ефективності експортної діяльності ПАТ «Одескабель».....	74
Висновки до розділу 3.....	84
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88
ДОДАТКИ.....	93

ВСТУП

Однією з найхарактерніших рис сучасного економічного, соціально-політичного та культурного розвитку є дедалі інтенсивніші процеси глобалізації, які мають об'єктивний характер і є результатом еволюції світової економіки. Зважаючи на це, а також на інтенсивну інтеграцію України у світове господарство, для багатьох промислових підприємств постає питання розширення своєї ринкової присутності закордоном, а саме здійснення експортної діяльності.

Експортна діяльність є беззаперечним фактором успіху у розвитку промислових підприємств. Здійснення експортних операцій стає важливою передумовою для розширення ринків збуту товарів, збільшення обсягу виробництва та поліпшення якості продукції, що створює, в свою чергу, сприятливі умови для зміцнення конкурентної позиції компанії як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках.

Протягом останніх років ефективність експортної діяльності вітчизняних промислових підприємств значно знизилась. На сучасному етапі в економіці України відбувається спад промислового виробництва, зниження експорту продукції найважливіших галузей промисловості країни. Для подолання даної проблеми, перед підприємствами постає необхідність вибору та прийняття ефективних управлінських рішень. Такі обставини підвищують актуальність та необхідність дослідження питань удосконалення та підвищення ефективності експортної діяльності промислових підприємств.

Метою даної роботи є визначення основних напрямів удосконалення експортної діяльності промислового підприємства. Для досягнення поставленої мети було поставлено такі завдання:

- дослідити сутність експортної діяльності промислового підприємства та фактори, що на неї впливають;
- узагальнити методи оцінки експортної діяльності промислового підприємства;
- проаналізувати експортну діяльність ПАТ «Одескабель»;

- провести оцінку ефективності експортної діяльності ПАТ «Одескабель»;
- скласти комплекс організаційних заходів вдосконалення експортної діяльності ПАТ «Одескабель»;
- розробити пропозиції щодо зниження витрат на виробництво продукції та здійснення експортних операцій з метою підвищення ефективності експортної діяльності підприємства.

Об’єкт дослідження – процес здійснення експортної діяльності промислового підприємства.

Предмет дослідження - комплекс організаційно-економічних заходів вдосконалення експортної діяльності промислового підприємства ПАТ «Одескабель».

Методологічною основою дипломної роботи є теоретичні положення економічної науки та праці вітчизняних і зарубіжних вчених присвячені проблемам експортної діяльності підприємств. При написанні роботи застосовувались такі методи дослідження: аналіз та синтез, метод наукового пізнання, метод порівняльного аналізу, формально-логічний метод, діалектичний метод, метод SWOT – аналізу. Для оцінки експортної діяльності підприємства були використані такі методи, як графічні, математичні, методи статистичного аналізу та економіко-математичні методи.

Інформаційною базою дослідження є періодичні видання, наукова література, електронні ресурси, законодавчі документи, офіційно опублікована статистична інформація, звіти ПАТ «Одескабель».

Практичне значення одержаних результатів полягає у їх можливому використанні менеджментом ПАТ «Одескабель» для розробки заходів з удосконалення експортної діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі було розглянуто основні питання щодо дослідження шляхів удосконалення експортної діяльності промислового підприємства на прикладі ПАТ «Одескабель».

У першому розділі нами було досліджено теоретичні підходи до визначення сутності експортної діяльності підприємств, мотиви, передумови та наслідки від експортної діяльності, а також основні форми здійснення експортних операцій. Узагальнюючи думки авторів, нами було уточнено зміст експортної діяльності підприємства, яку пропонується розглядати як системний тривалий процес, що складається з певних етапів, до яких належить підготовка компанії до експорту, адаптація товару до вимог потенційного ринку збуту та власне здійснення експорту, з обов'язковим перетинанням кордону.

В результаті дослідження факторів, що впливають на експортну діяльність промислового підприємства, нами було визначено найпоширенішу класифікацію за якої фактори поділяються внутрішні та зовнішні. Аналіз та оцінка даних факторів дає підстави для розробки управлінських механізмів для вдосконалення експортної діяльності промислових підприємств.

Розглядаючи питання методів оцінки експортної діяльності промислового підприємства, нами було досліджено метод оцінки на основі розрахунку системи показників ефективності експортної діяльності та метод факторного аналізу. Зазначені методи надають можливість проаналізувати результати експортної діяльності підприємства у динаміці та визначити як впливають фактори на зміну показників.

У другому розділі ми провели аналіз експортної діяльності промислового підприємства ПАТ «Одескабель». На основі аналізу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища склали таблицю SWOT – аналізу та визначили основні проблеми та перспективи експортної діяльності підприємства.

Оцінка експортної діяльності ПАТ «Одескабель» дозволяє зробити висновок, що починаючи з 2016 року відбулось значне зниження таких

показників, як ефективність, рентабельність та економічний ефект експорту. Крім цього, суттєво знизилась валютна ефективність експорту основних видів продукції у порівнянні з оберненим валютним курсом, що засвідчує зменшення вигідності експортних операцій. Проведений факторний аналіз показав, що основними причинами зниження ефективності експорту основної продукції ПАТ «Одескабель» є: підвищення собівартості виробництва кабелів; збільшення накладних витрат та низькі темпи зростання обсягів виробництва та реалізації продукції.

У третьому розділі нами було запропоновано шляхи удосконалення експортної діяльності промислового підприємства ПАТ «Одескабель».

Для вирішення проблем, пов'язаних з експортною діяльністю ПАТ «Одескабель» нами було запропоновано ряд організаційних заходів:

1. Створення відділу зовнішньоекономічних зв'язків, що дозволить здійснювати ефективне управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства та досягти максимальної ефективності експортних операцій.

2. Активізація виставкової діяльності – участь у нових промислових виставках кабельно-провідникової продукції, таких як WIRE, PCIM Europe та «Електро», що дозволить завойовувати нові ринки збуту та закріплюватись на старих, а також підтримувати контакти з постійними клієнтами.

3. Підвищення конкурентоспроможності експортної продукції підприємства за рахунок постійного проведення виробничих інновацій та проведення політики диверсифікованості виробництва продукції.

4. Стимулювання збуту експортної продукції за допомогою використання таких маркетингових заходів, як Direct Mail, Заочна участь у майбутніх закордонних виставках та пошук та стимулювання посередників, оптових покупців, дилерів. Це сприятиме збільшенню обсягів продажів за короткий період та виведенню товару на новий ринок.

5. Участь у міжнародній науково-технічній співпраці, яка включає спільну розробку науково-технічних проблем, обмін науковими результатами і виробничим досвідом, спільну підготовку кваліфікованих кадрів. Нами

пропонується вступ ПАТ «Одескабель» до міжнародних організацій, таких як «Міжнародна електротехнічна комісія (IEC)», «Міжнародна конференція «JICABLE»», «Міжнародна рада з великих електричних систем високої напруги «CIGRE»».

6. Встановлення новітнього програмного забезпечення в області експортної діяльності – Export On-Demand, що дозволить ПАТ «Одескабель» покращити свою діяльність на міжнародному ринку, знизити ризики, пов'язані з дотриманням експортних вимог, і підвищити ефективність експорту.

З метою підвищення ефективності експортної діяльності ПАТ «Одескабель» було рекомендовано запровадити заходи зі зниження собівартості продукції та накладних витрат на експорт. Для зниження собівартості нами пропонується: підвищення технічного рівні виробництва; удосконалення організації виробництва та праці; зміна обсягу і структури продукції; поліпшення використання природних ресурсів; використання альтернативних методів зниження витрат; зменшення витрат від браку продукції. Основними заходами зниження комерційних витрат на експорт є: правильний підхід до калькулювання та класифікації накладних витрат на експорт; використання концепції Just in Time; зміна доставки продукції залізничним транспортом на доставку автотранспортом в основні країни збуту.

Отже, у дипломній роботі було виконано усі зазначені завдання та досягнуто основну мету – виявлено основні шляхи вдосконалення експортної діяльності промислового підприємства на прикладі ПАТ «Одескабель». На практиці результати даного дослідження можуть бути використані менеджментом підприємства ПАТ «Одескабель» з метою вирішення осиних проблем, пов'язаних з експортною діяльністю, що були виявлені в нашій роботі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аль-Оста Салім Абдуль-Азіз Трикомпонентна модель експортної діяльності підприємства/ Аль-Оста Салім Абдуль-Азіз // Маркетинг і менеджмент інновацій – 2015. - №1 – с. 213 – 220.
2. Балажкун О.Ю. Шляхи вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємства / О.Ю. Балажкун, Н.Ю. Тимошенко // Актуальні проблеми економіки та управління – 2016 - №10 - [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/73388/68765>
3. Безрукова Т.Л. Классификация показателей оценки эффективности экономической деятельности промышленного предприятия / Т.Л.Безрукова, А.Н.Борисов, И.И.Шанин // Общество: политика, экономика, право. – 2012. - №1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/klassifikatsiya-pokazateley-otsenki-effektivnosti-ekonomicheskoy-deyatelnosti-promyshlennogo-predpriyatiya>
4. Бондарева Т.І. Оцінка ефективності експортної діяльності підприємства / Т.І.Бондарева, А.І. Осадчук // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2011. – №3(15). – С.91–104.
5. Бондаренко А.В. Оценка факторов эффективности экспорта предприятия / [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://www.confcontact.com/2012_03_15/ek1_bondarenkoAV.php
6. Вічевич А.М. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібник / А.М. Вічевич, О.В. Максимець. – Львів : Афіша, 2004. – 140 с.
7. Волошина О.А. Формування витрат господарської діяльності підприємства / О.А. Волошина, Н.О. Клименко // Науковий вісник Херсонського державного університету – 2016 - №18 (1) – с. 85-88.
8. Гребельник О. П. Основы зовнішньоекономічної діяльності: Підручник – 3-тє видання перероб. та доп. / О. П. Гребельник – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 432 с.

9. Дубков С. Формирование и оценка экспортного потенциала промышленных предприятий / С.Дубков, С.Дадалко, Д.Фоменок // Банковский вестник. – 2011. – №28(537). – С.29–35.

10. Експортувати просто. Експорт Step by Step 10 кроків від виробництва до експорту: Практичний посібник/Автори: В.Кравченко, А. Голятко, Д. Копий, А.Полянский [та ін]. – "Саміт-книга", 2016. – 352 с.

11. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підруч. [для студентів вищих навч. закладів] / О.С. Іванілов – К: Центр учбової літератури – 2009 – 728 с.

12. Исаева Е.В. Промышленная выставка и маркетинговая политика промышленного предприятия / Е.В. Исаева // Вестник Омского университета. Серия «Экономика». – 2012. – № 1т . – С. 112–116.

13. Карпенко М.О. Удосконалення організації зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві / М.О. Карпенко, О.В. Захарченко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури – 2010 - №26 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/486>

14. Конєв С. Критерії та основні способи виходу вітчизняних підприємств на міжнародний ринок за сучасних умов функціонування / С. Конєв // Економічний аналіз. - 2012. - Т. 10(3). - С. 297-300.

15. Концепция Just in Time [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.kpms.ru/General_info/Just_in_Time.htm

16. Кузьмін О.Є. Організація експортної діяльності підприємства/ О.Є. Кузьмін, А.В. Демчук // Сучасні проблеми економіки і менеджменту : тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції/ Національний університет "Львівська політехніка". – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 173–174.

17. Ліпич Л.Г. Стратегії виходу підприємств на зовнішні ринки / Л.Г. Ліпич, А.О. Фатенок-Ткачук // Культура народів Причорномор'я. — 2007. — № 102. — С. 146-151.

18. Масленніков О.Ю. Сутність й переваги використання концепції Just in Time в господарській діяльності підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=1447>

19. Мельник О.Г. Діагностика факторів впливу на експортну діяльність підприємства / О.Г. Мельник, М.Я. Нагірна // Інноваційна економіка. – 2013. – №5. – С. 63-66.

20. Міжнародна торгівля: навч.посібник / Ю. Г., Sporek T., Gribincea A., Molendowski E., Shengelia T. [та ін]. - 5-те вид., перероб. та доп. / За ред.. Ю.Г. Козака, Т. Спорека, Е. Молендовського – Київ-Катовіце-Краков: Центр учбової літератури, 2015. – 272 с.

21. Морозова, Е. В. Учет и анализ внешнеэкономической деятельности : учебное пособие для студентов направления бакалавриата 080100.62 «Экономика» и специальности 080109.65 «Бухгалтерский учет, анализ и аудит» всех форм обучения / Е. В. Морозова, И. В. Лотоцкая ; Сыкт. лесн. ин-т. – Сыктывкар : СЛИ, 2012. – 136 с.

22. Мягкова Г.Г. Анализ внешнеэкономической деятельности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://abc.vvsu.ru/books/An_vn_de/

23. Облік і техніка зовнішньоекономічної діяльності: [навч. посібник] / В.Є. Єрмаченко, С.В. Лабунська, О.Г. Маляревська та інші. – Х. : ВД „ІНЖЕК”, 2010. – 480 с.

24. Основи зовнішньоекономічної діяльності: навч.посібник. / Козак Ю. Г., Sporek T., Gribincea A., Shengelia T. [та ін].– 5-те видання, перероб та доп. / За ред.. Ю.Г. Козака, Т. Спорека – Київ-Катовіце: Центр учбової літератури, 2016. – 289 с.

25. Офіційний сайт компанії Amber Road [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.amberroad.com/>

26. Офіційний сайт ПАТ «Одескабель» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://odeskabel.com/main-rus/smi-o-nas.html>

27. Офіційний сайт ТОВ «Автолюб» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://perevozky.com.ua/>

28. Официальный сайт ОАО «ВНИИКП» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.vniikp.ru/activities/mezhdunarodnaya-deyatelnost/#!/section=odeiatelnosti>

29. Петренко Е.Д. Современные подходы к факторам снижения себестоимости промышленной продукции / Е.Д. Петренко, О.В. Титова // Интерэкспо Гео-Сибирь – 2016 – С. 63-67.

30. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

31. Попова Т.Л. Удосконалення управління експортною діяльністю вітчизняного підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://professura.at.ua/forum/15-8-1>

32. Про зовнішньоекономічну діяльність – Закон України № 4496- VI (4496-17) від 13.03.2012 // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 2.

33. Прокушев Е.Ф. Внешнеэкономическая деятельность: Учебник / Е. Ф. Прокушев. — 7-е изд., испр. и доп. — М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2010. — 500 с.

34. Семенов К.А. Международные экономические отношения: Курс лекций. – М. : Гардарики, 1998. – 336 с.

35. Словарь «Борисов А.Б. Большой экономический словарь». — М.: Книжный мир, 2003. — 895 с.

36. Соркин С.Л. Эффективность внешнеэкономической деятельности: понятие, измерение и оценка : моногр. / Соркин С. Л. – Гродно : ГрГУ, 2011. – 130 с.

37. Тюріна Н.М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : Навчальний посібник / Н.М. Тюріна, Н.С. Карвацка. - К. : "Центр учбової літератури", 2013. – 408 с.

38. Фатенок-Ткачук А.О. Аналізування факторів впливу на розвиток зовнішньоекономічної діяльності машинобудівних підприємств /А.О.Фатенок-Ткачук // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – 2010. – №17. – С. 93-100

39. Череп А.В. Організаційно-економічний механізм експортної діяльності підприємства / А.В. Череп, О.Л. Ортинська // Національне господарство України: теорія та практика управління. – 2008. – С. 232-236.

40. Чернишова О.Б. Теоретичні засади факторного аналізу прибутку підприємства на базі детермінованих моделей / О.Б. Чернишова, В.О. Янковий // Економіка харчової промисловості. – №2 (26). – 2015. – с. 52-60.

41. Чернобай Л.І. Чинники формування витрат на експортну діяльність: загальна характеристика та класифікація / Л.І.Чернобай, Н.О.Вацик // Вісник національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2011. – №720. – С.315–327.

42. Шкурупій О.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посібник / О.В. Шкурупій, В.В. Гончаренко, І.А. Артеменко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 220 с.

43. Hessels J. Entrepreneurship, Export Orientation, and Economic Growth / J.Hessels, A. van Stel // Small Business Economics. – 2011. - №37(2). – p.255-268.

44. Smida / Бази даних [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://05758730.smida.gov.ua/>